EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 17.7.2006
KOM(2006) 399 lõplik

2006/0135 (CNS)

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS

millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2201/2003 seoses kohtualluvusega ning abieluasjades kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjade kehtestamisega

(komisjoni esitatud)

{SEK(2006) 949}
{SEK(2006) 950}

SELETUSKIRI

1) Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Amsterdami lepingus sätestatakse eesmärk järk-järgult luua vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, võttes muu hulgas meetmeid tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas. Vastavalt asutamislepingu artiklile 65 peab ühendus tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas võtma piiriülese toimega meetmeid, kui need on vajalikud siseturu nõuetekohaseks toimimiseks. Asutamislepingu artikli 65 punktis b viidatakse konkreetselt meetmetele, mis hõlmavad „liikmesriikides seaduste ja kohtualluvuse konflikti suhtes kohaldatavate eeskirjade kokkusobivuse edendamist“.

Kollisiooninormide ühtlustamine lihtsustab kohtuotsuste vastastikust tunnustamist. Asjaolu, et liikmesriikide kohtud kohaldavad teatavas olukorras kohaldatava õiguse määratlemisel samu kollisiooninorme, tugevdab teistes liikmesriikides tehtud kohtuotsuste suhtes mõlemapoolset usaldust.[1]

Euroopa Ülemkogul on tõstatatud abielulahutuse puhul kohaldatavat õigust käsitlev küsimus kahel korral. 1998. aastal Viinis kokku tulnud Euroopa Ülemkogul nõuti, et abielulahutuse puhul kohaldatava õigusliku vahendi koostamise võimalus vaadataks uuesti üle viis aastat pärast Amsterdami lepingu jõustumist.[2] 2004. aasta novembris kutsus Euroopa Ülemkogu komisjoni üles esitama 2005. aastal rohelise raamatu lahutusasjades kohaldatavate kollisiooninormide kohta.[3]

---

1 Meetmete programm kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamiseks tsiviil- ja kaubandusasjades, vastu võetud 30.11.2000, EÜT C 12, 15.1.2001, lk 1

2 Viini tegevuskava, vastu võetud Euroopa Ülemkogul 3. detsembril 1998. aastal , EÜT C19, 23.1.1999, lk 1

3 Haagi programm: Vabaduse, turvalisuse ja õiguse tugevdamine Euroopa Liidus, vastu võetud Euroopa Ülemkogul 4.-5. novembril 2004. aastal.

4 Nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1347/2000, abieluasjade ja vanemliku vastutusega abikaasade ühiste laste eest seotud asjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta, EÜT L 160, 30.6.2000, lk 19

Üldine taust

Kodanike vabama liikuvusega Euroopa Liidus on sagenenud ka „rahvusvahelised“ abielud, kus abikaasad on erineva kodakondsusega, elavad erinevates liikmesriikides või liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole. Abielulahutuste suure hulga tõttu Euroopa Liidus mõjutavad lahutusasjades kohaldatav õigus ja kohtualluvuse küsimused igal aastal märkimisväärset hulka inimesi. Lisatud mõjuhinnangu 3. jagu sisaldab statistilisi andmeid rahvusvaheliste abielulahutuste ja abielude kohta Euroopa Liidus.

Ettepaneku valdkonnas kehtivad õigusnormid

Abielulahutuse korral kohaldatava õiguse valdkonnas puuduvad praegu ühenduse eeskirjad. Esimese perekonnaõiguse valdkonnas vastu võetud ühenduse õigusaktiga, nõukogu määrusega (EÜ) nr 1347/2000,[4] sätestatakse eeskirjad kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta kohtuasjades, mis käsitlevad abieluasju ja vanemlikku vastutust abikaasade ühiste laste eest abieluõiguslike menetluste kontekstis. Määrus ei hõlmanud siiski eeskirju kohaldatava õiguse kohta.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003,[5] millega tunnistati kehtetuks ja asendati alates 1. märtsist 2005 nõukogu määrus (EÜ) nr 1347/2000, jõustumine ei toonud selles suhtes kaasa muudatusi. Kohaldatava õiguse küsimust kõnealuse määruse koostamise ajal ei tõstatatud, määrusesse võeti üle peaaegu muutmatult nõukogu määruse (EÜ) 1347/2000 abieluasju käsitlevad sätted.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 kohaselt on abikaasadel õigus valida erinevate kohtualluvuse aluste vahel. Pärast abieluõigusliku menetluse algatamist liikmesriigi kohtus määratakse kohaldatav õigus vastavalt kõnealuse riigi kollisiooninormidele, mille aluseks on väga erinevad kriteeriumid.

Enamik liikmesriike määrab kohaldatava õiguse ühendavate tegurite alusel, selle eesmärgiks on tagada menetlemine kõige lähedasema õiguskorra kohaselt. Teised liikmesriigid kohaldavad abieluõiguslike menetluste korral süstemaatiliselt oma riiklikke õigusakte (*lex fori*, asukohariigi õigus).

Ettepaneku eesmärgid

Ettepaneku üldeesmärk on pakkuda selge ja terviklik abieluasju käsitlev Euroopa Liidu õiguslik raamistik ja tagada kodanikele sobivad lahendused seoses õiguskindluse, etteaimatavuse, paindlikkuse ja juurdepääsuga õiguskaitsele.

Praegune olukord võib rahvusvaheliste abieluõiguslike menetluste korral tekitada mitmeid probleeme. Asjaolu, et materiaalõiguse ja kollisiooninormidega seotud riiklikud õigusaktid on väga erinevad, tekitab õiguskindlusetust. Riiklike kollisiooninormide suurte erinevuste ja nende keerukuse tõttu on rahvusvahelistel abielupaaridel abieluõiguslikus menetluses raske prognoosida, millist õigust kohaldatakse. Enamik liikmesriikidest ei võimalda abikaasadel valida abieluõiguslikes menetlustes kohaldatavat õigust. See võib viia sellise õiguse kohaldamiseni, millega abikaasad on ainult nõrgalt seotud ja tulemuseni, mis ei vasta kodanike õiguspärastele ootustele. Lisaks sellele võivad praegused eeskirjad sundida ühte abikaasat „kohtusse tormama“, st pöörduma kohtusse enne, kui seda on jõudnud teha teine abikaasa, et tagada oma huvide kaitsmiseks menetlemine teatava õiguse alusel. Lisaks sellele ei taga praegused eeskirjad õiguskaitsele piisavat juurdepääsu.

Ettepanekuga muudetakse määrust (EÜ) nr 2201/2003 seoses kohtualluvuse ning abieluasjades kohaldatava õigusega järgmiste eesmärkide saavutamiseks:

ET

- *Õiguskindluse ja etteaimatavuse parandamine*

- **Kooskõla Euroopa Liidu muude põhimõtete ja eesmärkidega**

Käesolevas ettepanekus järgitakse põhiõigusi ja peetakse kinni iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtetest kui ühenduse õiguse üldpõhimõtetest. Erilist tähelepanu pööratakse harta artiklis 47 sätestatud õiglase kohtumõistmise põhimõtte täielikule järgimisele.

2) Konsulteerimine huvitatud isikutega ja mõju hindamine

- **Konsulteerimine huvitatud isikutega**

Komisjon esitas 14. märtsil 2005 rohelise raamatu, mis käsitleb lahutusasjades kohaldatavat õigust ja kohtualluvust.[6] Rohelises raamatus tõsteti esile mitmeid puudujääke praeguses olukorras ning esitati probleemide lahendamiseks erinevaid võimalusi. Need hõlmasid praeguse olukorra säilitamist, kollisiooninormide ühtlustamist, piiratud võimaluse kasutuselevõtmist, et abikaasad saaksid valida kohaldatavat õigust, nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklis 3 loetletud kohtualluvuse aluste läbivaatamist, nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 muudel juhtudel kohaldatavat kohtualluvust käsitleva artikli 7 läbivaatamist, piiratud võimaluse kasutusele võtmist, millega abikaasad saavad valida pädevat kohut, ja erinevate lahenduste kooslust.

Komisjonini jõudis vastusena rohelisele raamatule umbes 65 pöördumist.[7]

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitas oma 28. septembri 2005. aasta arvamuses rohelise raamatu kohta komisjoni algatust.

Komisjon korraldas 6. detsembril 2005 avaliku ärakuulamise. Ekspertide koosolek peeti 14. märtsil 2006. Arutelud leidsid aset komisjoni talituste koostatud aruteludokumendi alusel.

Enamikus vastustes teadvustati vajadust parandada õiguskindlust ja etteaimatavust, võtta kasutusele poolte piiratud iseseisvus ning vältida „kohtusse tormamist“. Mitu sidusrühma väljendasid muret, et kollisiooninormide ühtlustamine kohustaks kohtuid kohaldama välisriikide õigust ning et see võib tekitada abieluõiguslike menetluste puhul viivitusi ja lisakulusid.

Käesoleva ettepaneku koostamisel on arvestatud huvitatud isikutega peetud konsultatsioone.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Välisekspertide arvamusi ei olnud vaja kasutada

---

6 KOM (2005) 82 lõplik

7 Vastused on avaldatud järgmisel aadressil: http://ec.europa.eu/justice_home/news/consulting_public/news_consulting_public_en.htm

- **Mõju hindamine**

Komisjon korraldas mõjuhinnangu, mis on lisatud käesolevale ettepanekule. Mõjuhinnangus kirjeldatakse järgmisi võimalusi: i) praeguse olukorra säilitamine, ii) liikmesriikidevaheline tihedam koostöö, iii) kollisiooninormide ühtlustamine, sealhulgas piiratud võimalus, mis lubab abikaasadel valida kohaldatavat õigust, iv) nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 kohtualluvuse eeskirja läbivaatamine, v) piiratud võimaluse kasutusele võtmine, mille kohaselt abikaasad saavad valida pädevat kohut ja vi) nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 muudel juhtudel kohaldatava kohtualluvuse eeskirja läbivaatamine.

Mõjuhinnangust järeldub, et erinevate probleemide lahendamiseks on vaja kombineerida mitmeid ühenduse meetmeid. Aruanne toetab nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 läbivaatamist, sealhulgas kollisiooninormide ühtlustamist koos piiratud võimalusega, mis lubab abikaasadel valida kohaldatavat õigust, lepingulise kohtualluvuse kasutuselevõtmist ja artiklis 7 nimetatud, muudel juhtudel kohaldatava kohtualluvuse eeskirja läbivaatamist.

Komisjon korraldas tööprogrammis loetletud mõjuhinnangu, mis on kättesaadav aadressil http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/news_consulting_public_en.htm.

3) Ettepaneku õiguslik külg

- **Õiguslik alus**

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on asutamislepingu artikli 61 punkt c, millega antakse ühendusele volitused võtta vastavalt asutamislepingu artiklis 65 sätestatule meetmeid tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas.

Asutamislepingu artikliga 65 antakse ühendusele seadusandlikud volitused teha piiriülese toimega tsiviilasjades õigusalast koostööd, kuivõrd see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks. Asutamislepingu artikli 65 punktis b on eraldi ära märgitud kollisiooninormide ja kohtualluvuse eeskirjade kokkusobivust edendavad meetmed.

Ettepanekus käsitletakse kohtualluvuse ja kohaldatava õiguse sätteid, mida kasutatakse ainult rahvusvahelistes olukordades, nt kui abikaasad elavad erinevates liikmesriikides või on erineva kodakondsusega. Asutamislepingu artikli 65 piiriülesuse nõue on täidetud.

Ühenduse institutsioonidel on teatav kaalutlusõigus, kui nad otsustavad, kas meede on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks. Käesoleva ettepanekuga lihtsustatakse siseturu nõuetekohast toimimist, kuna sellega kõrvaldatakse takistused selliste isikute vabaks liikumiseks, kellel on praegu riikide õigusaktide erinevuste tõttu probleeme seoses lahutusasjades kohaldatava õiguse ja kohtualluvuse küsimustega.

- **Subsidiaarsuse põhimõte**

Liikmesriigid üksi ei suuda saavutada ettepaneku eesmärke, selleks on vaja võtta ühenduse tasandil meetmed kohtualluvust ja kohaldatavat õigust käsitlevate ühiste eeskirjade näol. Kohtualluvuse ja kollisiooninormide eeskirjad peavad kodanike objektiivse õiguskindluse ja etteaimatavuse tagamiseks olema identsed. Liikmesriikide ühepoolsed meetmed oleksid seetõttu kõnealuse eesmärgiga vastuolus. Praegu ei ole olemas ühtegi kehtivat liikmesriikidevahelist rahvusvahelist konventsiooni, mis käsitleks lahutusasjades kohaldatava õiguse küsimust. Avalik arutelu ja mõjuhinnang näitasid, et käesolevas ettepanekus käsitletavate küsimuste ulatus on märkimisväärne ja need hõlmavad igal aastal tuhandeid inimesi. Küsimuse iseloomu ja ulatust arvestades on eesmärgid võimalik saavutada ainult ühenduse tasandil.

- **Proportsionaalsuse põhimõte**

Ettepanek on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas, kuna ta piirdub rangelt eesmärkide saavutamiseks vajalikuga. Kavandatavad eeskirjad kohaldatava õiguse ja lepingulise kohtualluvuse kohta piirduvad abielulahutuse ja lahuseluga ning neid ei kohaldata abielu kehtetuks tunnistamise suhtes.

Võib arvata, et käesoleva ettepanekuga ei kaasne kodanikele täiendavat finants- ega halduskoormust. Ettepanekuga kaasneb ainult väga piiratud määral lisakohustusi riiklikele ametiasutustele.

- **Õigusakti valik**

Ettepaneku iseloomu ja eesmärgi tõttu peab õigusakti liik olema määrus. Õiguskindluse ja etteaimatavuse tagamiseks on vaja selgeid ja ühtseid eeskirju. Kavandatavad eeskirjad, mis käsitlevad kohtualluvust ja kohaldatavat õigust, on üksikasjalikud ja täpsed ning ei vaja ülevõtmist riiklikku õigusse. Liikmesriikidele kaalutlusõiguse jätmine kõnealuste eeskirjade rakendamisel ohustaks õiguskindluse ja etteaimatavuse eesmärke.

4) Mõju eelarvele

Ettepanek ei mõjuta ühenduse eelarvet.

5) Täiendav teave

- **Lihtsustamine**

Ettepanekuga nähakse kodanike ja õigusala töötajate jaoks ette haldusmenetluste lihtsustamine.

Kollisiooninormide ühtlustamine lihtsustaks märkimisväärselt poolte ja õigusala töötajate olukorda, kellele antakse õigus määrata kohaldatav õigus ühe ainsa eeskirjade kogu alusel, mis asendaks senised 24 riiklikku kollisiooninormi.

Ettepanek on ühenduse õigustiku ajakohastamist ja lihtsustamist käsitleva komisjoni programmi osa.

- **Ettepaneku üksikasjalik selgitus**

II peatükk - Kohtualluvus

Artikkel 3a

Käesoleva sättega võetakse kasutusele abikaasade piiratud võimalus määrata abielulahutuse ja lahuseluga seotud menetlustes ühise kokkuleppe alusel pädev kohus (lepinguline kohtualluvus). Kõnealune säte vastab nõukogu määruse nr 2201/2003 artiklile 12, mille kohaselt võivad pooled vanemliku vastutuse küsimustes teatavatel tingimustel pädeva kohtu suhtes kokku leppida.

Kõnealuse poolte suurema iseseisvusega parandatakse abikaasade jaoks õiguskindlust ja etteaimatavust. Praegused kohtualluvuse eeskirjad ei võimalda abikaasadel taotleda muude ühendavate tegurite puudumisel abielulahutust liikmesriigis, mille kodanik on ainult üks neist. Uue eeskirjaga parandatakse eelkõige erineva kodakondsusega abikaasade juurdepääsu õiguskaitsele, võimaldades neil ühise kokkuleppe alusel määrata kohtuasjaga tegelema hakkav kohus või kohtud liikmesriigis, mille kodanik on üks abikaasadest. Kõnealune võimalus kehtib nii liikmesriikides kui ka kolmandates riikides elavate abikaasade puhul. Pädeva kohtu määranud abikaasad võivad kasutada ka võimalust valida kohaldatav õigus vastavalt artiklile 20a.

Selleks et tagada abikaasade teadlikkus oma valiku tagajärgedest, tuleb järgida teatavaid vorminõudeid.

Pädeva kohtu valimise võimalust ei kohaldata abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, kus poole iseseisvust ei peeta asjakohaseks.

Artikleid 4 ja 5 muudetakse selliselt, et neis võetakse arvesse uut lepingulise kohtualluvuse eeskirja.

Artikkel 6 jäetakse välja. Avaliku arutelu tulemusena selgus, et kõnealune säte võib tekitada segadust. Säte on ka üleliigne, kuna artiklites 3, 4 ja 5 kirjeldatakse, millistel asjaoludel on kohtul ainupädevus, kui abikaasa on liikmesriigi alaline elanik või liikmesriigi kodanik või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kui seal on tema alaline asukoht.

Artikkel 7

Artiklis 7 viidatakse praegu riiklikele eeskirjadele, mis käsitlevad rahvusvahelist kohtualluvust olukordades, kus abikaasade alaline elukoht ei ole liikmesriigis ja nad ei ole sama riigi kodanikud. Riiklike eeskirjade aluseks on siiski erinevad kriteeriumid ja nad ei taga alati abikaasadele juurdepääsu õiguskaitsele, kuigi neil võib asjaomase liikmesriigiga olla tihe seos. See võib viia olukorrani, kus ELi või mõne kolmanda riigi kohus ei ole pädev tegelema abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldusega. See võib tekitada suuri raskusi abielulahutuse tunnustamisega teises liikmesriigis, kuna kolmandas riigis väljastatud otsust ei tunnustata liikmesriikides vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 2201/2003, vaid ainult vastavalt riiklikele sätetele või kohaldatavatele rahvusvahelistele lepingutele.

Ettepanekuga võetakse kasutusele muudel juhtudel kohaldatava kohtualluvuse ühtne ja ammendav eeskiri, mis asendab muudel juhtudel kohaldatavat kohtualluvust käsitlevaid riiklikke eeskirju, ja mis tagab juurdepääsu õiguskaitsele, kui abikaasad elavad kolmandas riigis, kuid neil on säilinud tihe seos teatava liikmesriigiga, mille kodanikud nad on või kus nad on mõnda aega alaliselt elanud. Kõnealuse eeskirja ulatus vastab artikli 3 üldise kohtualluvuse eeskirjale ja seda kohaldatakse abielulahutuse, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamise suhtes.

2006/0135 (CNS)

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS

millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2201/2003 seoses kohtualluvusega ning abieluasjades kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjade kehtestamisega

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 61 punkti c ja artikli 67 lõiget 1,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,[8]

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,[9]

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[10]

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Liit on seadnud eesmärgiks säilitada ning arendada Euroopa Liitu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alana, kus on tagatud isikute vaba liikumine. Sellise ala järkjärguliseks loomiseks peab ühendus muu hulgas võtma siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalikud meetmed seoses õigusalase koostööga tsiviilasjades.

(2) Abielulahutuse korral kohaldatava õiguse valdkonnas puuduvad praegu ühenduse eeskirjad. Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 2201/2003 sätestatakse kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis käsitlevad abieluasju ja vanemlikku vastutust, kuid see ei hõlma eeskirju kohaldatava õiguse kohta.

(3) 11.–12. detsembril 1998. aastal Viinis kokku tulnud Euroopa Ülemkogu kutsus komisjoni üles koostama abielulahutuse suhtes kohaldatavat õiguslikku vahendit. 2004. aasta novembris kutsus Euroopa Ülemkogu komisjoni üles esitama rohelist raamatut lahutusasjades kohaldatavate kollisiooninormide kohta.

(4) Kooskõlas oma poliitiliste volitustega esitas komisjon 14. märtsil 2005 rohelise raamatu, mis käsitleb lahutusasjades kohaldatavat õigust ja kohtualluvust. Roheline raamat algatas laiaulatusliku avaliku arutelu probleemide üle, mis võivad praeguses olukorras tekkida.

(5) Käesolev määrus peaks pakkuma selge ja tervikliku abieluasju käsitleva Euroopa Liidu

---

8 ELT C […], […], lk […].
9 ELT C […], […], lk […].
10 ELT C […], […], lk […].

õigusliku raamistiku ja tagama kodanikele sobivad lahendused seoses õiguskindluse, etteaimatavuse, paindlikkuse ja õiguskaitsele juurdepääsuga.

(6) Eesmärgiga suurendada õiguskindlust, etteaimatavust ja paindlikkust ning parandada õiguskaitsele juurdepääsu, tuleks käesoleva määrusega luua abikaasadele võimalus leppida abielulahutuse ja lahuselu käsitlevate menetluste puhul kokku pädev kohus. Määrusega tuleks pooltele anda ka teatav võimalus valida abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatavat õigust. Kõnealune võimalus ei tohiks laieneda abielu kehtetuks tunnistamisele, mis on tihedalt seotud abielu kehtivuse tingimustega ja mille puhul ei ole poolte iseseisvus asjakohane.

(7) Kohaldatava õiguse valimise võimaluse puudumisel tuleks kõnealuse määrusega kasutusele võtma ühtlustatud kollisiooninormid, mille aluseks on ühendavad tegurid, mille eesmärk on tagada õiguskindlus ning etteaimatavus ja „kohtusse tormamise“ vältimine. Kõnealused ühendavad tegurid tuleks valida selleks, et tagada abielulahutuse või lahuseluga seotud menetluste arutamine sellise õiguse alusel, millega nimetatud abielul on tihe seos.

(8) Avaliku huvi kaalutlused peaksid erandjuhtudel õigustama võimalust, et välisriigi õiguse kohaldamist ignoreeritakse teatavate kohtuasjade puhul, kui see on asukohariigi avaliku korraga ilmselgelt vastuolus.

(9) Muudel juhtudel kohaldatava kohtualluvuse eeskiri tuleks uuesti läbi vaadata, et parandada kolmandates riikides elavate erineva kodakondsusega abikaasade puhul etteaimatavust ja juurdepääsu õiguskaitsele. Selleks tuleks määrusega sätestada muudel juhtudel kohaldatava kohtualluvuse ühtlustatud eeskiri, mis võimaldaks erineva kodakondsusega abikaasadel pöörduda selle liikmesriigi kohtusse, millega neil on tihe seos tänu oma kodakondsusele või viimasele ühisele alalisele elukohale.

(10) Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklit 12 tuleks muuta nii, et artikli 3a kohaselt abikaasade määratud lahutuskohtu pädevusse kuuluks ka abielulahutuse avaldusega seotud vanemlikku vastutust käsitlevad küsimused juhul, kui sama määruse artiklis 12 sätestatud tingimused on täidetud, eriti kui kohtualluvus on lapse parimates huvides.

(11) Seetõttu tuleks määrust (EÜ) nr 2201/2003 vastavalt muuta.

(12) Kavandatud meetme eesmärk on rahvusvahelistes abieluasjade menetlustes õiguskindluse, paindlikkuse ja õiguskaitsele juurdepääsu parandamine, kuid seda ei ole võimalik liikmesriikidel täielikult saavutada ning see oleks meetme ulatuse tõttu paremini saavutatav ühenduse tasandil ja seetõttu võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuspõhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(13) Käesolevas määruses järgitakse põhiõigusi ja peetakse kinni iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtetest kui ühenduse õiguse üldpõhimõtetest. Erilist tähelepanu pööratakse harta artiklis 47 sätestatud õiglase kohtumõistmise põhimõtte täielikule järgimisele.

(14) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokolli artikli 3 kohaselt on

Ühendkuningriik ja Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

(15) Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning seega ei ole see määrus Taani suhtes siduv ja Taanis seda ei kohaldata,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 2201/2003 muudetakse järgmiselt:

1) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Nõukogu määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutuse ning lahutusasjades kohaldatava õiguse küsimustega.“

2) Lisatakse artikkel 3a:

„Artikkel 3a

Poolte võimalus valida kohut abielulahutust ja lahuselu käsitlevates menetlustes

1. Abikaasad võivad kokku leppida, et nendevahelist abielulahutust või lahuselu käsitlev menetlus kuulub ühe liikmesriigi kohtu või kohtute alluvusse tingimusel, et abikaasadel on kõnealuse liikmesriigiga märkimisväärne seos, arvestades, et

   (a) kohaldatakse ühte artiklis 3 loetletud kohtualluvuse alustest, või

   (b) kõnealuses liikmesriigis on abikaasade viimane ühine alaline elukoht vähemalt kolme aasta jooksul, või

   (c) üks abikaasadest on kõnealuse liikmesriigi kodanik või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kui tema alaline asukoht on ühes viimati nimetatud liikmesriikidest,

2. Mõlemad abikaasad peavad hiljemalt kohtu poole pöördumise hetkeks esitama kirjalikult ja allkirjastatult kohtualluvuse määratlemise kokkuleppe.

3) Artiklites 4 ja 5 asendatakse sõnad „artikkel 3“ sõnadega „artiklid 3 ja 3a“.

4) Artikkel 6 jäetakse välja;

5) Artikkel 7 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 7

Kohtualluvus muudel juhtudel

Kui kumbki abikaasadest ei ole mõne liikmesriigi alaline elanik ja neil ei ole mõne liikmesriigi ühist kodakondsust või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kui nende alaline asukoht ei ole ühes viimati nimetatud liikmesriikidest, on liikmesriikide kohtud pädevad, kuna:

(a) abikaasade eelmine ühine alaline elukoht oli vähemalt kolme aasta jooksul asjaomase liikmesriigi territooriumil, või

(b) üks abikaasadest on asjaomase liikmesriigi kodanik või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kui tema alaline asukoht on ühes viimati nimetatud liikmesriikidest.“

6) Artikli 12 lõikes 1 asendatakse sõnad „artikkel 3“ sõnadega „artiklid 3 ja 3a“.

7) Lisatakse IIa peatükk:

„IIa PEATÜKK

Kohaldatav õigus abielulahutust ja lahuselu käsitlevates küsimustes

Artikkel 20a

Kohaldatava õiguse valik abikaasade poolt

1. Abikaasad võivad abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse määramises kokku leppida. Abikaasad võivad leppida kokku, et kohaldatakse ühte järgmistest õigustest:

(a) abikaasade viimase ühise alalise elukohariigi õigusaktid, kui üks abikaasadest elab veel kõnealuses liikmesriigis;

(b) selle riigi õigus, mille kodanikud on mõlemad abikaasad või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kus on mõlema abikaasa alaline asukoht;

(c) selle riigi õigus, mille territooriumil abikaasad on vähemalt viis aastat elanud;

(d) selle liikmesriigi õigus, kus taotlus on esitatud.

2. Mõlemad abikaasad peavad hiljemalt kohtu poole pöördumise hetkeks esitama kirjalikult ja allkirjastatult kohaldatava õiguse määramise kokkuleppe.

Artikkel 20b

Abikaasade valikuvõimaluse puudumisel kohaldatav õigus

Artiklist 20a tuleneva valikuvõimaluse puudumisel kohaldatakse abielulahutuse ja lahuselu suhtes selle riigi õigust:

(a) kus asub abikaasade ühine alaline elukoht, või

(b) kus asus abikaasade viimane ühine elukoht, kui üks abikaasadest elab veel kõnealuses liikmesriigis, või

(c) mille kodanikud on mõlemad abikaasad, või Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kus on mõlema alaline elukoht, või

(d) kus taotlus on esitatud.

Artikkel 20c

Välisriigi õiguse kohaldamine

Kui kohaldatakse mõne muu liikmesriigi õigust, võib kohus kasutada tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusalase koostöö võrgustikku, et hankida teavet õiguse sisu kohta.

Artikkel 20d

Tagasisaate ja edasiviite välistamine

Käesoleva määruse alusel määratud õiguse kohaldamine tähendab kõnealuse õiguse sätete kohaldamist, välja arvatud selle rahvusvahelise eraõiguse sätete kohaldamist.

Artikkel 20e

Avalik kord

Käesoleva määrusega määratud õiguse kohaldamisest võib keelduda üksnes siis, kui selle kohaldamine on ilmselgelt vastuolus kohtu asukohariigi avaliku korraga.

Artikkel 2
Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

Käesolevat määrust kohaldatakse alates 1. märtsist 2008.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides kooskõlas Euroopa Ühenduse asutamislepinguga.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja
[…]